

1-ე გამანახავის ზანისინფრების საწყოთა ოთახი, აკლებულია 22 ოქტომბერს. ამ ოთახში სხვა და სხვა ადგილას 167 ტუვის ნაწილი.

— ხაში კარგი არ არის, — განაგრძო ნარგიზამ ტუჩების კვნეტით, — ღმერთო შეგცოდნე! ვის გაუგონია, რომ ხაში კარგი არ იყოს!.. ქალო, როგორ თუ ხაში კარგი არ არის, განა უფარვისი ხაშიუ არის?

— არ ვიცი... დედა ჩემი ამბობდა, რომ თქვენი ხაში ჰარამიაო...

— ქალო, შენ გაგიგედი თუ დედა შენნი?! ჩვენნი ხაში ჰარამი რათ იქნება, სისხლი გაგივრდევია თუ რა? შე შეზენელი!

— არ ვიცი... დედა ჩემი ამბობდა, რომ თქვენი ხაში სისხლიანიაო, არ იმეგოა... ამბობდა...

და ქალომ კიდევ რაღაც წაიღუღუნა, თან ხაში ზეღში ეკირა და ფხებზე იყურებოდა. ნარგიზამ კარგად ვერ გააჩინა უკანასკნელი სიტყვები, თუმცა გულში კი გაიფიქრა, რომ ასე გულბრყვილოდ ნათქვამი სიტყვები უფრო საშინელ რამეს უნდა მოასწავებდესო. ბოლოს გაფიქრებულმა შეჰკვილა:

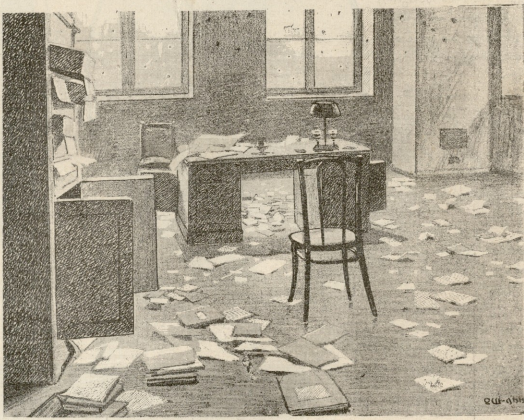
— ქალო, ეგ რა სთქვი!...

ბავშვმა ამ კვილიზე მალლა აიხედა და რა დაინახა ნარგიზას გაფიქრებულმა სახე, ძრიელ შეშინდა. ტუჩებმა თრთოლა და უწყო და თვალრიდან ცრემლები წამოსცვიდა. ბავშვი ქვითინებდა. ნარგიზა მორჩილდა.

— სოფო, ნუ სტირო! ის რა სთქვი? ნუ თუ ვერ გაიგონე, დედა შენმა რა სთქვა?

— არ მასოსეს, — უპასუხა ბავშვმა ტირილით და ნაწყვეტ-ნაწყვეტ: — დედა ჩემი მეუბნებოდა... იმათ... იმ დღეს... მამა დაეითამ დაბეჭდაო, მოაკლევინაო... ამბობდა, თქვენი ხაში სისხლიანიაო... ცოდვია იმიტი ცოპის მოხელა... მე რა უყო? დედამა სთქვა, ხალხი ამბობს, გარეთ ამბობენო, — სწრაფად დაუმტატა სოფომ, რა დაინახა, რომ ნარგიზას სახე კვლავ გაულურჯდა და ტუჩები დაეგრისა — დედამ მითხრა, წაიდგ, მიეციო, მეც მივიტანე. აჰ დავლო, ნარგიზ?

ნარგიზას აღარა ესმოდა-რა. ქალის ხმას იმის ყურში წყრილი გაჰქოდა, თითქოს რაღაცა ზუთისო. გაიფიქრებულ

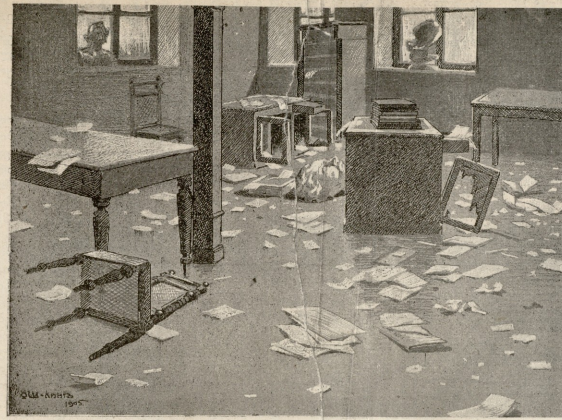

დირექტორის კაბანეტა 1-ე გამანახავი, აკლებულია 22 ოქტომბერს.

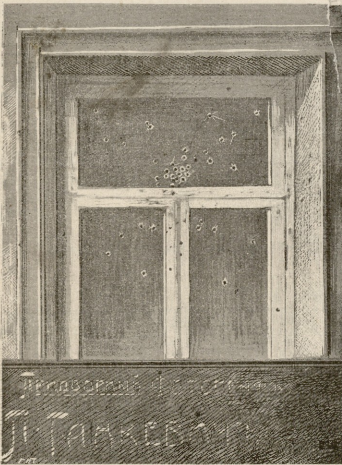
იყო, თვალები დაეღო და დაშტერებული იყურებოდა. ბავშვი, რომელსაც ხაში ისევე ხელში ეკირა, იმის წინ იდგა და შიშისაგან ცახტებდა... რა უყო ამ ბავშვს? — გაიფიქრა ნარგიზამ — დაეიჭირო და თონეში ჩავაგლო! თუ გარედ გავარდი, ამით სახლში შევიდე და დედას თმები დავაგლიჯო!

ბოლოს ბავშვმა ხაში დასლო და სწრაფად გარედ გავიდა. ნარგიზა ფიქრების მორევში დარჩა. ის, რაც სოფომ სთქვა, ორი კვირის წინად მოხდა. ნარგიზას კარგად ახსოვდა, ან-კი ვინ დაივიწყებდა იმ ჯოჯოხეთი დღეს? ოსმალის საღღათებმა უკებ ალბა შემოარტეს უბედურ ჰუნოს სახლს, სადაც რამდენიმე დღე იყო სტეზობობდა. ასტყდა საშინელი ბრძოლა. ყველანი ამოხოცეს, ამოელიტეს ჰუნო თავის შვილებით, ცოლო წაიყვანეს, სახლს ცეცხლი წაუკიდეს, და კიდევ რამდენი ხალხი დახოცეს! ამბობდნენ, გამცემი სოფლიდან

მსწავლებელთა თასხა 1-ლ გიმნაზიაში, აკლებული 22 რექტორებს.

კანკეიანის ფოტოგრაფიის შესავალი, ტუფიათა დახურულია 22 რექტორებს (სურათები ხელით დახატულია დელიობრები)

არისო. რა დამწვარის გულით სწყველიდა ნარგზხა გამცემს. მაგრამ ეგ გამცემი, ეგ სისხლის მოვლე... ნუ თუ დავითა იყო? სლოფმ სოქვა, დღამ მიზხრა, გარედ ამზომენ, ამზომენ, ამზომენ...

ხაში თავის ლავას იღო. ნარგზხას აღარ შეეძლო ეყურნა ამ ცოლის გუნდისთვის, სოფომ სოქვა, ჰარამიაო, სისხლიანიაო, — ფიქრობდა ნარგზხა, — თუ კი მართალია, რაღათ ეგვაგრობდნ? ნარგზხა ერთ ალავას იჯდა ვაშტერებულო, თონის ვახუტება დაავიწყდა! ყველა სახლიდან ბოლი აღიოდა, ნარგზხას ბუხრიდან — კი არა სინად რა. მდგომარეობა აუტანელი იყო. დავითა მინც ჩქარა მოვიდეს, რომ ვაშტერწყულოს ეს შავი ფიქრები. „ეკლესიაში წავიდა... წაიღულუნა ნარგზხამ გესლობის დაკნეით, — ლოტკულობს...“

ნარგზხამ ტანჯვის წყითელ გამოსცა. ბოლოს გზოდან მოსხმა დავითის ფეხის ხმა და ჩვეულებრივი ხველა. ნარგზხა

შეკრია ამ ხველისაგან, როგორც გველის ტენისაგან. ჩქარობდა დავითს ნახვას და თანაც ცახტებდა, როგორც ჩამოსხმობად განწაღდებულო.

დავითა კრიალოსნის თელით წყნარად შემოვიდა, ცოლის არც კი შესვდა, თვალმაქც ბერივით გაუბედურის ნაბიჯით მიუახლოვდა კიობანს, პური ამოიღო, წყნარად ჯიბეში ჩაიღო და წასასვლელად მოეზნა. ნარგზხა ჩუმად ათვალიერებდა იმის მოძრაობას, უსურებდა სახტე, იცქერდებოდა თვალბეში, რომლის ქუთითობზე ჯერ კიდევ არ შემწრიალიყო შიშის მსგავსი რაღაც. როცა დავითა კარების ვიღებს შეუღდა, ნარგზხამ ხმა მისცა:

- ჯიბეში რა ჩაიღე?
- პური... რა იყო? — გაკვირვებით დაეცოხა დავითა.
- სად მივაქვს?
- გიყი ხარ, თუ რა, დედაკაცი! მიმაქვს, რომ ვკამო, სად უნდა წავიდე?

— განა სისხლიანი პური იქმევა?..

დავითას ფერი წაუვიდა, სახე ერთ წუთში აიღუნა, სიმშვიდე დაეკარგა... თუმცა სკდა დამშვიდებმა, მაგრამ გვიან იყო. ნარგზხა სულელი არ იყო, თავის გამოკიდლო თვალთ დავითის სულის სიღრმეში ჩახვდა და იქ შავი ჯოჯობით დანახა. ნარგზხა იტანჯებოდა ამ აღმოჩენით; უბედური იყო, კანკალებდა მძიმე დანაშაულისაგან, ცახტებდა დაღვრილ სისხლის წინაშე...

ნარგზხამ თავი ჩაღუნა, სახტე ხელები მიიფარა და ქეითინს მოჰყვა. ცოლის ტირილმა უფრო ააშფოთა დავითა, და როცა ცოლმა შალა იახვდა, დავითა იღვა ფერ წასული, როგორც თეთრი ქაღალდი; ერთის ხელით ჯიბეში მოუთმენლად პურს ანძრევდა. მან ერთხელ კიდევ სკდა თავის ამართლებმა:

— დედაკაცი, სიზმარი ხომ არ გინახავს? რეგსროშამ? სისხლი რომელია? მე რა სისხლი დამიღვრია!..

— სად არის სიზმარი, პირაშვი! სიზმრის სისხლი ბედნიერია, ეგ ბედნიერება კი მოაკლდა ჩვენ სახლს. უსურე! — ნარგზხამ გაიშვირა ხელი ხაშისკენა. დავითა გოკცეული უსურებდა ხაშს და არაფერი ესმოდა. ცოლმა კი განაგრძო: — ჩვენი სახლი სისხლით არის სახტე, ჩვენი ხაში ჰარამია, ჩვენი ხაში სისხლიანია, მეზობლები ჩვენი ხაშით პურს აღარ ატობენ, უკან დამბზუნეს, დაე ისეთი პირი განდეს, ჩვენ წავიგოვს, რაღათა ეცოცხოვობთ? იუღის და კანის სახლად გადააქეთ ჩვენი სახლი!..

დავითა მიხვდა ყველაფერს. სიტყვა ვეღარ დასძირა, პირი დაეხურა. ცოლმა კვლავ დაიწყო ტირილი. დავითამ იჩინა, სახლიდან გასულიყო.

სოფელში გავლის დროს სცილობდა ეკლავინდებურდ ამაყად დაეკრა თავი. იგი დინჯად, კეთილმორწმუნე სახით და დრო-გამოშვებითის ხელგონით იგლოთან გომს მიუახლოვდა. ლაპარაკის ხმა ისმობდა, გტუბობდა, რომ გომი სახტე იყო სოფლები. დავითამ კარები შეიღო და შევიდა. სცილობდა გულ-გრილად ყოფილიყო. იმის შესვლისთანავე, ხმები შესწყდა. დავითა აშფოთდა: იმის სურს იგივე მოესმა, რაც შინ გაიფანა: „ხაში ჰარამია, სისხლიანია.“ ვითომ არა-ფერიყო, დავითამ ხმა მაღლა სოქვა: „გწყალობდეთო...“ ხმა უფრო მაღლა გამოვიდა, ვიდრე სიპრიო იყო. დავითა შეკრია. უფრო სწრაფი ის იყო, რომ იმის „გწყალობას“ არავინ უპასუხა. დავითამ არც ეს შემინა და წინ წავიდა თავის აღავას დასაქურდა, ბუხრის მარცხნივ, დიდ ულვაშთან მანუს და ხუს-ჰოვენს შუა.

განგებ თუ უკბედად მანუს და ხუს-ჰოვენს შუა პატარა ადელი დარჩნლიყო. როცა დავითა მიუახლოვდა, არც ერთი არ დაინძრა. დავითა, როგორც იყო, მოთავსდა. სოქვემ არავის დაურღვევია. განგებ არ ლაპარაკობდნენ თუ ლაპარაკი არა ხერხებოდა, ხმას არავინ იღებდა. მახლობელ მუხობულესკ პირი მორიდნად დავითასთვის.

— ეკლესიაში ძლიერ ციოდა: მდღევლმა ლოცვებმ ბლომად გადაყლაპა. — სოქვა დავითამ.

ხმა არაყენ ამილიო. ცეცხლი ამილი ჩაურია.

დავითამ ჩიზუბი ამილიო. ცეცხლი არაყენ მიაწოდა. თითონ აიღო ცეცხლი, დასლო ჩიზუბზე და სწრაფად წვიდა დაიწყო. უცებ იმის გვერდზე მგდომი მანუა აღდა და გარედ გავიდა. „სად წავიდა?“ ვაიფიქრა დავითამ. ცოტა ხნის შემდეგ იმის ხუს-პოვინეტ მიჰყვა. დავითა მოკუნტა, ტანში გრუანტელმა დაურია. წვეს უფრო მოუჭრა. კეპალი ქულა-ქულა ადიოდა. თავი ჩაღუნა და ჩიზუბს დახედდა, მერე ისევ მაღლა აიხედა და თვალწინ გაბზობილი სანახივი წარმოუვდა: სოფლები ისე გაბზობილნი ვარდნ, თითქო გადამდებნი სენი გაჩენილიყოს. დავითას მოწვევა დაივიწყდა, უყურებდა იმით და გრუანტელი უფრო უფლიდა. სახარელი ის იყო, რომ სოფლები გასვლის დროს ზიზილი მუხვდამდენნი ხოლმე, ამ შეხედვისაგან დავითას სისხლი ძარღვებში ეყინებოდა. თვითონაც კი ევლარ ეცნო თავისი თავი, უცხო ეგნა.

გომი სრულიად დაიკალა. დავითას ახლა ევეი ადარა ჰქონდა: დაბეზრების ამბავი ყველამ იცოდა. გომი თავის სიჩუმით სახარელი, საშვი იყო. მაგრამ სად წასულიყო? სახლში? ნარგზია იქ სისხლიანის ხაზის წინ ტირილა. ვაშტრეზებული ისევ გომში დარჩა და უახროდ კედლს შესჩერებოდა, საიდანაც კრიკინას ერთგვარი გულსაკლავი კრიკინი ისმოდა. უყურებდა და არა ფიქრობდა... დიდმა ხანმა ვასტანა ამ მდგომარებაში. მერე დავითამ წარმოიდგინა, რომ იმის ადგილს სხვა იყო, მაგრამ თითონ ვინ იყო? ეს კი ვერ შეეგნო. ფიქრობდა, ფიქრობდა თავის გადარჩენების ტყინით. კვლავ მიაგონდა ხაზი, სისხლიანი ხაზი...

გომის სიჩუმე თან-და-თან უფრო აუტანელი ხდებოდა, საკვირო იყო გატყევა, მაგრამ სად? თითონაც არ იცოდა, უნდოდა გარედ გასვლა, ფართო ადგილზე, ღია ცის ქვეშ. ფეხზე წამოდგა, პური დასტოვა და გულგაბებელი გარედ გაავარდა.

საღამომდის მინდორში შეშლილივით დაბეჭდილებდა. საღამოზე ისევ სოფლისკენ გაივარდა. მაგრამ ბნელ ორბობეში რამდენიმე ნახივი გადადდა თუ არა, წინ დახვდა ორი უცნობი კაცი. დავითამ ვერც-კი მოასწრო ხმის ამოღება, რომ თავის გულში რკინის ცივი წვერი იგრანო. სიმაართლე თავის უფლებას თხოულობდა...

მეორე კლასის სოფლებშია ქუჩაში იპოვნეს დავითას გვამი, ხანჯლებით განგმურული.

გვამი ქუჩაში და პური გომში. ორივე უსამოვნო აღმოჩენა იყო სოფლებისთვის: გვამი მოლაღატის იყო, პური კი ჰარამი. ერთი დრო ორმო მოთხარეს, გასისხლიანებულ გვამი ჩაედგეს და პურიც თან ჩააყოლეს—ხაზი სისხლიანი იყო, იმისი ქვაბ არ შეიძლებოდა.

ყოველ დღეს სოფლის ბუბრებიდან, შავი ფიქრით, ბოლი ტრაილით ამოდიოდა, ცისკენ, სამწუხარო ამბებით დატვირთული, მიპრობდა და ლურჯ უსახუროს სახარელ ამბებს მოუთხრობდა. მხოლოდ დავითას სახლიდან არ ადიოდა ბოლი, ამ სახლს ცასთან სათხოვარი არა ჰქონდა-რა, სათქმელიც არ მოეპოვებოდა. კაცს ეგონებოდა, სახლს გაჩუმება უნდა, დაზოგო ცისაგან იმ დიდ დანაშაულისა, რომელიც იმის ქვე-ქვეს იყო მოფიქრებული.

იმ ღეღღინ დაწყებული ნარგზიან შეუთქვა, ერთ წელიწადს თორმეტი ადარ გაახუროს, ადარც პური გამოაცხოს თავის სისხლის ნახშირით, თავის სისხლის მოვალე ოჯახში-დილით, იმ დროს, როდესაც მებობლები თორმეტი ახურებენ, ნარგზის მიქცეს თავისი ორი თბილი ეკელისიში, ბავშვებთან ერთად ეჩიკებს ნოტიო დედამიწაზე, მღუღარე ცრემლით აღბობს გველსის იატაკს და ლოკულობს... ეს თავისი ლოკულობს იგი? დანაშავე ქმის სულის დასასწვლად, თუ თავის შევლებს და ოჯახისაგან სისხლის მოსაშორებლად?—ეს მხოლოდ თითონ იცის. როცა ეკელსიდან ბრუნდება, შხად უხედება ვაჟს, ეთილ მებობლების მიერ მიტანილი მთელი დღის სახარელ. ეს სახარე მაღალი პურისაგან იყო.

ზოგჯერ ბავშვები განკვირებულნი ეკითხებიან დედას: — დედილო, რატომ პურს ადარ აცხობ? — ხაზი არ არის, დედა შემოგველოთ თავს... ჩვენი ხაზი სისხლიანი... უხასუებეს ხოლმე დედა და თვლიდან ცრემლებს ავღმკვიცხ.

ბავშვები მწუხარედ უყურებენ დედას და ფიქრობენ, ფიქრობენ, მაგრამ იმით პური თავებს არ შეუძლიანთ ვაი-გონ. რათა სტირის დედა და ხაზი რად არის სისხლიანი?..

ჟ. კ.

უნილაივი ძალა „შეითინი“, რომელიც მხადვს ყოველგვარ არეულობას, ცრემის ურთერთ სიძულვილს, მხოლოდ იმისთვის, რომ გადაეღოს საზოგადოებრივი ელემენტები და ამით ეკვი ვაიძლოს.

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. მ. ჯანაძის